

Det kgl. miljøverndepartement
Postboks 8013 Dep

0030 OSLO

Vår ref.
02/00851-007/KARIN

Arkivkode
C5 &13

Deres ref.

Dato
26.08.02

HØRING AV NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID-UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK

Vedlagt følger:

-K.sak nr. 0035/02 med vedlegg.

Kragerø kommunestyre behandlet i møte 22.08.02 sak 0035/02. Følgende vedtak ble fattet:

1. Kragerø kommune ser det som svært gledelig at det formuleres vilje til å arbeide med kulturminner som bakgrunn for å forme framtiden i våre lokalsamfunn og for nasjonen som helhet.
Vi vet at dette er et stort område som krever både ressurser og kompetanse, og ser derfor nødvendigheten av samarbeid over kommune- og fylkesgrenser.

Vår anbefaling er at innledningen til denne satsingen må være et grundig kartleggingsarbeid som ender ut i en oppdatert tilstandsrapport . Denne må danne grunnlag for de valg og satsinger som skal gjøres.
Uten kunnskap om hva vi har, blir satsingsvalg lett feilaktige og overflatiske.

Vi har tatt for oss de spørsmålene som er formulert i høringsdokumentene og vil uttale følgende.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for den framtidsrettede kulturminnepolitikken.

I utgangspunktet er det positivt med bredde i utredningen, for å ivareta felles kulturarv. Men utredningen blir noe vag og altomfattende, fordi den ønsker å favne alt, uten å prioritere.

Muligheter: Økt kompetanse lokalt i kommunene. Ulikheter gjør at det er viktig å bygge på lokale forhold. Midler må øremerkes formålet.

Den største trusselen: viktige kulturminner går tapt, eksempelvis p.g.a. manglende oversikt, liten bevissthet, dårlig økonomi, feil prioritering, kommersiell utbygging.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven

Synliggjøring av kulturminner er viktig. Bruke de aktivt, også i markedsføring/profilering av den lokale egenart.

Aktiv formidling må starte i barnehage/skole, for å utvikle identitet og bevisst holdning. Behov for skoloring i de pedagogiske miljøene på alle plan.

Den frivillige innsatsen er stor og viktig. Bør stimuleres til videre frivillig innsats, ser rekrutteringsproblemer i dag.

God forvaltning av mangfoldet i kulturarven forutsetter lokal bevisstgjøring og ansvarliggjøring, økonomi er sentralt. Behov for lokale og nasjonale registre over hva vi har. *Behov for et stort registreringsarbeid her.*

Plan- og bygningsloven må styrkes som juridisk virkemiddel i kulturminnepolitikken. Kulturminner og kulturmiljøer må innarbeides som begrep i formålsbestemmelsene. Innføre bestemmelser om revidering av reguleringsplaner slik at kulturminner og kulturmiljøer sikres bedre og sees i et lengre tidsperspektiv. Kan utarbeides planverktøy å styre etter på lik linje med miljøovervåking.

Dispensasjonspraksisen må innskjerpes.

Registrering nevnt ovenfor kan nyttes aktivt i enkeltsaker, og dermed sikre fokus på kulturminnevernet.

Det er positivt at kulturpolitikken også sikter mot å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer fra nasjonale minoriteter og innvandrere. Dette vil åpne opp for større respekt for mangfoldet i det moderne samfunn. For innvandrergrepper i dag må kulturminner og kulturmiljøer inngå som en naturlig del av opplæringen. Dette for å gi innsikt og forståelse for identitet og historie.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Positivt at utvalget har vært kreative i å finne forslag til ulike økonomiske virkemidler. Her vil vi nevne konkrete forslag som *vi støtter fullt ut* og tenker vil gi et positivt oppsving for Kragerø kommune og vår region:

- Den økonomiske satsingen fra statens side *økes betraktelig* i forhold til dagens nivå .
- Den årlige bevilgningen over statsbudsjettet blir langt større enn i dag. Dette statlige tilskuddet er hovedkilden ved istandsetting og vedlikehold av fredete kulturminner og kulturmiljøer. *Ramma for statlige tilskudd økes vesentlig!*
- Det opprettes et *kulturminnefond* som skal være et supplement til statlige tilskudd. Hovedmålet for dette fondet er *å stimulere til kulturminne- tiltak –og –aktiviteter regionalt og lokalt*. Fra dette fondet skal det primært gis støtte til kulturminner og kulturmiljøer som ikke er fredet etter kulturminneloven.
- Fritak for merverdiavgift ved bruk av materialer og håndverks- tjenester på freda og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk.
- Fritak fra merverdiavgift for all forsknings -og utrednings- oppdrag.
- Ny bestemmelse i merverdiavgiftsloven som gir fritak for merverdiavgift på arkeologiske undersøkelser og - utgravinger .
- Alle utgifter knyttet til det å ta vare på de kulturhistoriske verdiene gjennom vedlikehold og påkostninger på eiendommen, må betraktes som vedlikehold i skattelovens forstand.
- Eiere av fredete og spesialregulerte bolig- og fritids- eiendommer må få adgang til å prosentligne eiendommen, samtidig som utgiftene til vedlikehold og påkostninger er direkte fradragsberettiget.

Lokalt er en avhengig av at staten støtter opp og tilfører økonomiske ressurser. Viktig at midler blir øremerka, unngå rammebevilgninger. Fagkompetanse må styre tildelinger. Lokal styring er positivt.

Enkelte områder må fortsatt ha nasjonal status og oppmerksomhet, i kraft av sin verdi for hele nasjonen og ev internasjonal interesse.

- Geologisk kulturarv er aktuelt i så måte for Kragerø kommune. I forhold til de intensjoner høringen legger opp til, ser vi muligheter på dette feltet ved hjelp av ulike virkemidler; økonomiske, juridiske og kompetansemessige . F.eks:

”Bergverksdrift-nær og fjern fortid” og ”Geologisk kultur-og natur-miljø” .

Kulturminner i næringsvirksomhet er interessant, men sårbart. Vi må tenke bærekraft fremfor kommersialisering, samtidig som dette er en måte å bruke kulturminner aktivt. Det ligger et statlig ansvar i å styre de kryssende interesser på dette punktet.

Sikring av fortsatt aktivitet og drift der offentlig finansiering over tid trappes ned eller opphører: Her er vi noe skeptiske til en slik nedtrapping uten noen form for sikring. De færreste av kulturminner/ miljøer har en slik økonomisk basis eller potensiale, at de kan drives som lønnsomme forretningsforetak i etterkant av en offentlig satsing. Her vil signalene være svært negative, i forhold til fortsatt frivillighet og lokal fokus.

Vi har likevel aksept for at det til bør gis noen føringer, der det skjer prioriteringer og styring fra statlig hold, men ordninger må være forutsigbare.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Dette har ikke fungert godt nok til i dag.

Det er viktig å stimulere til frivillighet, en er avhengig av samspill mellom private/ offentlige instanser og grunneiere. Kulturminnevernet kan ikke baseres på forvaltningsdrift eller frivillighet alene. Det offentlige har her et spesielt ansvar, som de aldri kan fraskrive seg; *Ivareta fremtidige generasjoners interesser og behov*. Vi må erkjenne det frivilliges sårbarhet og legge til rette for langsiktighet, det medfører offentlig ansvar. Alternativet vil være lavere status kombinert med kortsiktig bruk.

I utredningen ser det for oss ut som det i stor grad er tenkt på de store institusjonene, museene, i mindre grad andre kulturminner og mindre institusjoner.

5. Partnerskap og samarbeid

Samarbeid som anbefalt er viktig. Et bredt samarbeid med frivillige , fagmiljøer, næringsorganisasjoner, interesseorganisasjoner, institusjoner m.m. må tilstrebes. En levendegjøring av musea er ønskelig.

Samarbeidet vil kunne stimulere det lokale engasjementet og bygge på lokal tradisjon og kompetanse. Viktig å utnytte realkompetanse her, ivareta gode kilder.

IT - registrering: Obs i forhold til sårbarhet.

Kommunene må ha et klart definert ansvar for å initiere til lokalt samarbeid om kulturminner og kulturmiljøer.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

Registre/ overvåkningssystemer: Bør ha spesiell fokus på sikkerhet og fleksibilitet: Dette blir arv som skal nyttes av fremtidige generasjoner.
Kulturminner i skolen: Gitt tilbakemelding på viktigheten av dette under pkt. 2. Vi trenger en kulturplan for hele skoleverket. Det bør innledes et samarbeid med utdanningsinstitusjonene, slik at ”varen kan tilpasses behovet”.
Forskning/ utviklingsvirksomhet: Problem å få høyt kvalifiserte fagfolk til å bli i desentraliserte stillinger – på ”utpost”. Søker heller til større fagmiljøer. Viktig å tenke desentralisert i forhold til strukturer og kompetanseheving. Bør bygge på og tilpasse kompetanseoppbygging på lokal tradisjon og kunnskap.
Viktig med opplegg som ikke forutsetter studiekompetanse.
Eksempel: I Notodden (Høgskolen i Telemark) settes det i gang et kurs i ”Bygningsvern og tradisjonsbygging”, det har pr dato meldt seg 20 interesserte.

7. Mindretallets særmerknad

Ibsen: ”Flertallet har aldri rett”.

Mindretallets bemerkning kan virke befriende i direkte språk og omfanget på 5 sider kontra 150 sider.

8. Kommuneprosjektet

Oppgaver og ansvar til kommunene:

Det er poengtert i høringsuttalelsen at lokal styring er viktig. Problemet pr i dag på mange av disse områdene, er at det er stor mangel på økonomiske ressurser og fagkompetanse. Politisk og administrativt i kommunene er det behov for en kompetanseheving for å ivareta ansvar og nye oppgaver innen kulturminnevernet. For å lykkes med delegering av myndighet til kommunene, må det følge ressurser med: økonomi og fagkompetanse til den forvaltning som er nødvendig, for å ivareta arven for fremtidige generasjoner.

Med vennlig hilsen

Karin Sandsmark

konsulent

Kopi: Samfunnssektoren v/kultursjefen

HØRING AV NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID-UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK

Saksbehandler: Harald Bothner
Arkivsaksnr.: 02/00851

Arkiv: C5 &13

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
0028/02	Hovedutvalg for samfunn	20.06.02
0075/02	Kragerø formannskap	13.08.02
0035/02	Kragerø kommunestyre	22.08.02

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Kragerø kommune ser det som svært gledelig at det formuleres vilje til å arbeide med kulturminner som bakgrunn for å forme framtiden i våre lokalsamfunn og for nasjonen som helhet.

Vi vet at dette er et stort område som krever både ressurser og kompetanse, og ser derfor nødvendigheten av samarbeid over kommune- og fylkesgrenser.

Vår anbefaling er at innledningen til denne satsingen må være et grundig kartleggingsarbeid som ender ut i en oppdatert tilstandsrapport. Denne må danne grunnlag for de valg og satsinger som skal gjøres. Uten kunnskap om hva vi har, blir satsingsvalg lett feilaktige og overflatiske.

Vi har tatt for oss de spørsmålene som er formulert i høringsdokumentene og vil uttale følgende.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for den framtidsrettede kulturminnepolitikken.

I utgangspunktet er det positivt med bredde i utredningen, for å ivareta felles kulturarv. Men utredningen blir noe vag og altomfattende, fordi den ønsker å favne alt, uten å prioritere.

Muligheter: Økt kompetanse lokalt i kommunene. Ulikheter gjør at det er viktig å bygge på lokale forhold. Midler må øremerkes formålet.
Den største trusselen: viktige kulturminner går tapt, eksempelvis p.g.a. manglende oversikt, liten bevissthet, dårlig økonomi, feil prioritering, kommersiell utbygging.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven

Synliggjøring av kulturminner er viktig. Bruke de aktivt, også i markedsføring/profilering av den lokale egenart.

Aktiv formidling må starte i barnehage/skole, for å utvikle identitet og bevisst holdning. Behov for skolering i de pedagogiske miljøene på alle plan.

Den frivillige innsatsen er stor og viktig. Bør stimuleres til videre frivillig innsats, ser rekrutteringsproblemer i dag.

God forvaltning av mangfoldet i kulturarven forutsetter lokal bevisstgjøring og ansvarliggjøring, økonomi er sentralt. Behov for lokale og nasjonale registre

over hva vi har. *Behov for et stort registreringsarbeid her.*

Plan- og bygningsloven må styrkes som juridisk virkemiddel i kulturminnepolitikken. Kulturminner og kulturmiljøer må innarbeides som begrep i formålsbestemmelsene. Innføre bestemmelser om revidering av reguleringsplaner slik at kulturminner og kulturmiljøer sikres bedre og sees i et lengre tidsperspektiv. Kan utarbeides planverktøy å styre etter på lik linje med miljøovervåking. Dispensasjonspraksisen må innskjerpes.

Registrering nevnt ovenfor kan nyttes aktivt i enkeltsaker, og dermed sikre fokus på kulturminnevernet.

Det er positivt at kulturpolitikken også sikter mot å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer fra nasjonale minoriteter og innvandrere. Dette vil åpne opp for større respekt for mangfoldet i det moderne samfunn. For innvandrergupper i dag må kulturminner og kulturmiljøer inngå som en naturlig del av opplæringen. Dette for å gi innsikt og forståelse for identitet og historie.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Positivt at utvalget har vært kreative i å finne forslag til ulike økonomiske virkemidler. Her vil vi nevne konkrete forslag som *vi støtter fullt ut* og tenker vil gi et positiv oppsving for Kragerø kommune og vår region:

- Den økonomiske satsingen fra statens side *økes betraktelig* i forhold til dagens nivå .
- Den årlige bevilgningen over statsbudsjettet blir langt større enn i dag. Dette statlige tilskuddet er hovedkilden ved istandsetting og vedlikehold av fredete kulturminner og kulturmiljøer. *Ramma for statlige tilskudd økes vesentlig!*
- Det opprettes et *kulturminnefond* som skal være et supplement til statlige tilskudd. Hovedmålet for dette fondet er *å stimulere til kulturminnetiltak –og –aktiviteter regionalt og lokalt*. Fra dette fondet skal det primært gis støtte til kulturminner og kulturmiljøer som ikke er fredet etter kulturminneloven.
- Fritak for merverdiavgift ved bruk av materialer og håndverks- tjenester på freda og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk.
- Fritak fra merverdiavgift for all forsknings -og utrednings- oppdrag.
- Ny bestemmelse i merverdiavgiftsloven som gir fritak for merverdiavgift på arkeologiske undersøkelser og - utgravinger .
- Alle utgifter knyttet til det å ta vare på de kulturhistoriske verdiene gjennom vedlikehold og påkostninger på eiendommen. må betraktes som vedlikehold i skattelovens forstand.
- Eiere av fredete og spesialregulerte bolig- og fritids- eiendommer må få adgang til å prosentligne eiendommen, samtidig som utgiftene til vedlikehold og påkostninger er direkte fradragsberettiget.

Lokalt er en avhengig av at staten støtter opp og tilfører økonomiske ressurser. Viktig at midler blir øremerka, unngå rammebevilgninger. Fagkompetanse må styre tildelinger. Lokal styring er positivt.

Enkelte områder må fortsatt ha nasjonal status og oppmerksomhet, i kraft av sin verdi for hele nasjonen og ev internasjonal interesse.

- Geologisk kulturarv er aktuelt i så måte for Kragerø kommune. I forhold

til de intensjoner høringen legger opp til, ser vi muligheter på dette feltet ved hjelp av ulike virkemidler; økonomiske, juridiske og kompetansemessige. F.eks: "Bergverksdrift- nær og fjern fortid" og "Geologisk kultur-og natur-miljø".

Kulturminner i næringsvirksomhet er interessant, men sårbart. Vi må tenke bærekraft fremfor kommersialisering, samtidig som dette er en måte å bruke kulturminner aktivt. Det ligger et statlig ansvar i å styre de kryssende interesser på dette punktet.

Sikring av fortsatt aktivitet og drift der offentlig finansiering over tid trappes ned eller opphører: Her er vi noe skeptiske til en slik nedtrapping uten noen form for sikring. De færreste av kulturminner/ miljøer har en slik økonomisk basis eller potensiale, at de kan drives som lønnsomme forretningsforetak i etterkant av en offentlig satsing. Her vil signalene være svært negative, i forhold til fortsatt frivillighet og lokal fokus.

Vi har likevel aksept for at det til bør gis noen føringer, der det skjer prioriteringer og styring fra statlig hold, men ordninger må være forutsigbare.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Dette har ikke fungert godt nok til i dag.

Det er viktig å stimulere til frivillighet, en er avhengig av samspill mellom private/ offentlige instanser og grunneiere. Kulturminnevernet kan ikke baseres på forvaltningsdrift eller frivillighet alene. Det offentlige har her et spesielt ansvar, som de aldri kan fraskrive seg; *Ivareta fremtidige generasjoners interesser og behov*. Vi må erkjenne det frivilliges sårbarhet og legge til rette for langsiktighet, det medfører offentlig ansvar. Alternativet vil være lavere status kombinert med kortsiktig bruk.

I utredningen ser det for oss ut som det i stor grad er tenkt på de store institusjonene, museene, i mindre grad andre kulturminner og mindre institusjoner.

5. Partnerskap og samarbeid

Samarbeid som anbefalt er viktig. Et bredt samarbeid med frivillige, fagmiljøer, næringsorganisasjoner, interesseorganisasjoner, institusjoner m.m. må tilstrebes. En levendegjøring av musea er ønskelig.

Samarbeidet vil kunne stimulere det lokale engasjementet og bygge på lokal tradisjon og kompetanse. Viktig å utnytte realkompetanse her, ivareta gode kilder.

IT - registrering: Obs i forhold til sårbarhet.

Kommunene må ha et klart definert ansvar for å initiere til lokalt samarbeid om kulturminner og kulturmiljøer.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

Registre/ overvåkningssystemer: Bør ha spesiell fokus på sikkerhet og fleksibilitet: Dette blir arv som skal nyttes av fremtidige generasjoner.

Kulturminner i skolen: Gitt tilbakemelding på viktigheten av dette under pkt. 2.

Vi trenger en kulturplan for hele skoleverket. Det bør innledes et samarbeid med utdanningsinstitusjonene, slik at "varen kan tilpasses behovet".

Forskning/ utviklingsvirksomhet: Problem å få høyt kvalifiserte fagfolk til å

bli i desentraliserte stillinger – på ” utpost”. Søker heller til større fagmiljøer. Viktig å tenke desentralisert i forhold til strukturer og kompetanseheving. Bør bygge på og tilpasse kompetanseoppbygging på lokal tradisjon og kunnskap. Viktig med opplegg som ikke forutsetter studiekompetanse. Eksempel: I Notodden (Høgskolen i Telemark) settes det i gang et kurs i ”Bygningsvern og tradisjonsbyggeri”, det har pr dato meldt seg 20 interesserte.

7. Mindretallets særmerknad

Ibsen: ” Flertallet har aldri rett”.

Mindretallets bemerkning kan virke befriende i direkte språk og omfanget på 5 sider kontra 150 sider.

8. Kommuneprosjektet

Oppgaver og ansvar til kommunene:

Det er poengtert i høringsuttalelsen at lokal styring er viktig. Problemet pr i dag på mange av disse områdene, er at det er stor mangel på økonomiske ressurser og fagkompetanse. Politisk og administrativt i kommunene er det behov for en kompetanseheving for å ivareta ansvar og nye oppgaver innen kulturminnevernet. For å lykkes med delegering av myndighet til kommunene, må det følge ressurser med: økonomi og fagkompetanse til den forvaltning som er nødvendig, for å ivareta arven for fremtidige generasjoner.

Behandling/vedtak i Hovedutvalg for samfunn den 20.06.02 sak 0028/02

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtaket blir etter dette:

1. Kragerø kommune ser det som svært gledelig at det formuleres vilje til å arbeide med kulturminner som bakgrunn for å forme framtiden i våre lokalsamfunn og for nasjonen som helhet.

Vi vet at dette er et stort område som krever både ressurser og kompetanse, og ser derfor nødvendigheten av samarbeid over kommune- og fylkesgrenser.

Vår anbefaling er at innledningen til denne satsingen må være et grundig kartleggingsarbeid som ender ut i en oppdatert tilstandsrapport . Denne må danne grunnlag for de valg og satsinger som skal gjøres. Uten kunnskap om hva vi har, blir satsingsvalg lett feilaktige og overflatiske.

Vi har tatt for oss de spørsmålene som er formulert i høringsdokumentene og vil uttale

følgende.

9. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for den framtidsrettede kulturminnepolitikken.

I utgangspunktet er det positivt med bredde i utredningen, for å ivareta felles kulturarv. Men utredningen blir noe vag og altomfattende, fordi den ønsker å favne alt, uten å prioritere.

Muligheter: Økt kompetanse lokalt i kommunene. Ulikheter gjør at det er viktig å bygge på lokale forhold. Midler må øremerkes formålet.

Den største trusselen: viktige kulturminner går tapt, eksempelvis p.g.a. manglende oversikt, liten bevissthet, dårlig økonomi, feil prioritering, kommersiell utbygging.

10. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven

Synliggjøring av kulturminner er viktig. Bruke de aktivt, også i markedsføring/profilering av den lokale egenart.

Aktiv formidling må starte i barnehage/skole, for å utvikle identitet og bevisst holdning. Behov for skoloring i de pedagogiske miljøene på alle plan.

Den frivillige innsatsen er stor og viktig. Bør stimuleres til videre frivillig innsats, ser rekrutteringsproblemer i dag.

God forvaltning av mangfoldet i kulturarven forutsetter lokal bevisstgjøring og ansvarliggjøring, økonomi er sentralt. Behov for lokale og nasjonale registre over hva vi har. *Behov for et stort registreringsarbeid her.*

Plan- og bygningsloven må styrkes som juridisk virkemiddel i kulturminnepolitikken. Kulturminner og kulturmiljøer må innarbeides som begrep i formålsbestemmelsene. Innføre bestemmelser om revidering av reguleringsplaner slik at kulturminner og kulturmiljøer sikres bedre og sees i et lengre tidsperspektiv. Kan utarbeides planverktøy å styre etter på lik linje med miljøovervåking.

Dispensasjonspraksisen må innskjerpes.

Registrering nevnt ovenfor kan nyttes aktivt i enkeltsaker, og dermed sikre fokus på kulturminnevernet.

Det er positivt at kulturpolitikken også sikter mot å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer fra nasjonale minoriteter og innvandrere. Dette vil åpne opp for større respekt for mangfoldet i det moderne samfunn. For innvandrergrepper i dag må kulturminner og kulturmiljøer inngå som en naturlig del av opplæringen. Dette for å gi innsikt og forståelse for identitet og historie.

11. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Positivt at utvalget har vært kreative i å finne forslag til ulike økonomiske virkemidler. Her vil vi nevne konkrete forslag som *vi støtter fullt ut* og tenker vil gi et positiv oppsving for Kragerø kommune og vår region:

- Den økonomiske satsingen fra statens side *økes betraktelig* i forhold til dagens nivå.
- Den årlige bevilgningen over statsbudsjettet blir langt større enn i dag. Dette statlige tilskuddet er hovedkilden ved istandsetting og vedlikehold av fredete kulturminner og kulturmiljøer. *Ramma for statlige tilskudd økes vesentlig!*
- Det opprettes et *kulturminnefond* som skal være et supplement til statlige tilskudd. Hovedmålet for dette fondet er *å stimulere til kulturminne- tiltak –og –aktiviteter regionalt og lokalt*. Fra dette fondet skal det primært gis støtte til kulturminner og

- kulturmiljøer som ikke er fredet etter kulturminneloven.
- Fritak for merverdiavgift ved bruk av materialer og håndverks- tjenester på freda og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk.
 - Fritak fra merverdiavgift for all forsknings -og utrednings- oppdrag.
 - Ny bestemmelse i merverdiavgiftsloven som gir fritak for merverdiavgift på arkeologiske undersøkelser og - utgravinger .
 - Alle utgifter knyttet til det å ta vare på de kulturhistoriske verdiene gjennom vedlikehold og påkostninger på eiendommen, må betraktes som vedlikehold i skattelovens forstand.
 - Eiene av fredete og spesialregulerte bolig- og fritids- eiendommer må få adgang til å prosentligne eiendommen, samtidig som utgiftene til vedlikehold og påkostninger er direkte fradragsberettiget.

Lokalt er en avhengig av at staten støtter opp og tilfører økonomiske ressurser. Viktig at midler blir øremerka, unngå rammebevilgninger. Fagkompetanse må styre tildelinger. Lokal styring er positivt.

Enkelte områder må fortsatt ha nasjonal status og oppmerksomhet, i kraft av sin verdi for hele nasjonen og ev internasjonal interesse.

- Geologisk kulturarv er aktuelt i så måte for Kragerø kommune. I forhold til de intensjoner høringen legger opp til, ser vi muligheter på dette feltet ved hjelp av ulike virkemidler; økonomiske, juridiske og kompetansemessige . F.eks:

"Bergverksdrift- nær og fjern fortid" og "Geologisk kultur-og natur-miljø" .

Kulturminner i næringsvirksomhet er interessant, men sårbart. Vi må tenke bærekraft fremfor kommersialisering, samtidig som dette er en måte å bruke kulturminner aktivt. Det ligger et statlig ansvar i å styre de kryssende interesser på dette punktet.

Sikring av fortsatt aktivitet og drift der offentlig finansiering over tid trappes ned eller opphører: Her er vi noe skeptiske til en slik nedtrapping uten noen form for sikring. De færreste av kulturminner/ miljøer har en slik økonomisk basis eller potensiale, at de kan drives som lønnsomme forretningsforetak i etterkant av en offentlig satsing. Her vil signalene være svært negative, i forhold til fortsatt frivillighet og lokal fokus.

Vi har likevel aksept for at det til bør gis noen føringer, der det skjer prioriteringer og styring fra statlig hold, men ordninger må være forutsigbare.

12. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Dette har ikke fungert godt nok til i dag.

Det er viktig å stimulere til frivillighet, en er avhengig av samspill mellom private/ offentlige instanser og grunneiere. Kulturminnevernet kan ikke baseres på forvaltningsdrift eller frivillighet alene. Det offentlige har her et spesielt ansvar, som de aldri kan fraskrive seg; *Ivareta fremtidige generasjoners interesser og behov*. Vi må erkjenne det frivilliges sårbarhet og legge til rette for langsiktighet, det medfører offentlig ansvar. Alternativet vil være lavere status kombinert med kortsiktig bruk.

I utredningen ser det for oss ut som det i stor grad er tenkt på de store institusjonene, museene, i mindre grad andre kulturminner og mindre institusjoner.

13. Partnerskap og samarbeid

Samarbeid som anbefalt er viktig. Et bredt samarbeid med frivillige, fagmiljøer, næringsorganisasjoner, interesseorganisasjoner, institusjoner m.m. må tilstrebes. En levendegjøring av musea er ønskelig.

Samarbeidet vil kunne stimulere det lokale engasjementet og bygge på lokal tradisjon og kompetanse. Viktig å utnytte realkompetanse her, ivareta gode kilder.

IT - registrering: Obs i forhold til sårbarhet.

Kommunene må ha et klart definert ansvar for å initiere til lokalt samarbeid om kulturminner og kulturmiljøer.

14. Kompetanseoppbygging og utdanning

Registre/ overvåkningssystemer: Bør ha spesiell fokus på sikkerhet og fleksibilitet: Dette blir arv som skal nyttes av fremtidige generasjoner.

Kulturminner i skolen: Gitt tilbakemelding på viktigheten av dette under pkt. 2.

Vi trenger en kulturplan for hele skoleverket. Det bør innledes et samarbeid med utdanningsinstitusjonene, slik at "varen kan tilpasses behovet".

Forskning/ utviklingsvirksomhet: Problem å få høyt kvalifiserte fagfolk til å bli i desentraliserte stillinger – på "utpost". Søker heller til større fagmiljøer. Viktig å tenke desentralisert i forhold til strukturer og kompetanseheving.

Bør bygge på og tilpasse kompetanseoppbygging på lokal tradisjon og kunnskap.

Viktig med opplegg som ikke forutsetter studiekompetanse.

Eksempel: I Notodden (Høgskolen i Telemark) settes det i gang et kurs i "Bygningsvern og tradisjonsbyggeri", det har pr dato meldt seg 20 interesserte.

15. Mindretallets særmerknad

Ibsen: "Flertallet har aldri rett".

Mindretallets bemerkning kan virke befriende i direkte språk og omfanget på 5 sider kontra 150 sider.

16. Kommuneprosjektet

Oppgaver og ansvar til kommunene:

Det er poengtert i høringsuttalelsen at lokal styring er viktig. Problemet pr i dag på mange av disse områdene, er at det er stor mangel på økonomiske ressurser og fagkompetanse. Politisk og administrativt i kommunene er det behov for en kompetanseheving for å ivareta ansvar og nye oppgaver innen kulturminnevernet. For å lykkes med delegering av myndighet til kommunene, må det følge ressurser med: økonomi og fagkompetanse til den forvaltning som er nødvendig, for å ivareta arven for fremtidige generasjoner.

Behandling/vedtak i Kragerø formannskap den 13.08.02 sak 0075/02

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtaket blir etter dette:

1. Kragerø kommune ser det som svært gledelig at det formuleres vilje til å arbeide med kulturminner som bakgrunn for å forme framtiden i våre lokalsamfunn og for nasjonen som helhet.

Vi vet at dette er et stort område som krever både ressurser og kompetanse, og ser derfor nødvendigheten av samarbeid over kommune- og fylkesgrenser.

Vår anbefaling er at innledningen til denne satsingen må være et grundig kartleggingsarbeid som ender ut i en oppdatert tilstandsrapport. Denne må danne grunnlag for de valg og satsinger som skal gjøres.

Uten kunnskap om hva vi har, blir satsingsvalg lett feilaktige og overflatiske.

Vi har tatt for oss de spørsmålene som er formulert i høringsdokumentene og vil uttale følgende.

17. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for den framtidsrettede kulturminnepolitikken.

I utgangspunktet er det positivt med bredde i utredningen, for å ivareta felles kulturarv. Men utredningen blir noe vag og altomfattende, fordi den ønsker å favne alt, uten å prioritere.

Muligheter: Økt kompetanse lokalt i kommunene. Ulikheter gjør at det er viktig å bygge på lokale forhold. Midler må øremerkes formålet.

Den største trusselen: viktige kulturminner går tapt, eksempelvis p.g.a. manglende oversikt, liten bevissthet, dårlig økonomi, feil prioritering, kommersiell utbygging.

18. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven

Synliggjøring av kulturminner er viktig. Bruke de aktivt, også i markedsføring/profilering av den lokale egenart.

Aktiv formidling må starte i barnehage/skole, for å utvikle identitet og bevisst holdning. Behov for skoloring i de pedagogiske miljøene på alle plan.

Den frivillige innsatsen er stor og viktig. Bør stimuleres til videre frivillig innsats, ser rekrutteringsproblemer i dag.

God forvaltning av mangfoldet i kulturarven forutsetter lokal bevisstgjøring og ansvarliggjøring, økonomi er sentralt. Behov for lokale og nasjonale registre over hva vi har. *Behov for et stort registreringsarbeid her.*

Plan- og bygningsloven må styrkes som juridisk virkemiddel i kulturminnepolitikken. Kulturminner og kulturmiljøer må innarbeides som begrep i formålsbestemmelsene. Innføre bestemmelser om revidering av reguleringsplaner slik at kulturminner og kulturmiljøer sikres bedre og sees i et lengre tidsperspektiv. Kan utarbeides planverktøy å styre etter på lik linje med miljøovervåking.

Dispensasjonspraksisen må innskjerpes.

Registrering nevnt ovenfor kan nyttes aktivt i enkeltsaker, og dermed sikre fokus på kulturminnevernet.

Det er positivt at kulturpolitikken også sikter mot å ta vare på kulturminner og

kulturmiljøer fra nasjonale minoriteter og innvandrere. Dette vil åpne opp for større respekt for mangfoldet i det moderne samfunn. For innvandrergupper i dag må kulturminner og kulturmiljøer inngå som en naturlig del av opplæringen. Dette for å gi innsikt og forståelse for identitet og historie.

19. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Positivt at utvalget har vært kreative i å finne forslag til ulike økonomiske virkemidler. Her vil vi nevne konkrete forslag som *vi støtter fullt ut* og tenker vil gi et positiv oppsving for Kragerø kommune og vår region:

- Den økonomiske satsingen fra statens side *økes betraktelig* i forhold til dagens nivå .
- Den årlige bevilgningen over statsbudsjettet blir langt større enn i dag. Dette statlige tilskuddet er hovedkilden ved istandsetting og vedlikehold av fredete kulturminner og kulturmiljøer. *Ramma for statlige tilskudd økes vesentlig!*
- Det opprettes et *kulturminnefond* som skal være et supplement til statlige tilskudd. Hovedmålet for dette fondet er *å stimulere til kulturminne- tiltak –og –aktiviteter regionalt og lokalt*. Fra dette fondet skal det primært gis støtte til kulturminner og kulturmiljøer som ikke er fredet etter kulturminneloven.
- Fritak for merverdiavgift ved bruk av materialer og håndverks- tjenester på freda og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk.
- Fritak fra merverdiavgift for all forsknings -og utrednings- oppdrag.
- Ny bestemmelse i merverdiavgiftsloven som gir fritak for merverdiavgift på arkeologiske undersøkelser og - utgravinger .
- Alle utgifter knyttet til det å ta vare på de kulturhistoriske verdiene gjennom vedlikehold og påkostninger på eiendommen, må betraktes som vedlikehold i skattelovens forstand.
- Eiere av fredete og spesialregulerte bolig- og fritids- eiendommer må få adgang til å prosentligne eiendommen, samtidig som utgiftene til vedlikehold og påkostninger er direkte fradragsberettiget.

Lokalt er en avhengig av at staten støtter opp og tilfører økonomiske ressurser. Viktig at midler blir øremerka, unngå rammebevilgninger. Fagkompetanse må styre tildelinger. Lokal styring er positivt.

Enkelte områder må fortsatt ha nasjonal status og oppmerksomhet, i kraft av sin verdi for hele nasjonen og ev. internasjonal interesse.

- Geologisk kulturarv er aktuelt i så måte for Kragerø kommune. I forhold til de intensjoner høringen legger opp til, ser vi muligheter på dette feltet ved hjelp av ulike virkemidler: økonomiske, juridiske og kompetansemessige . F.eks: "Bergverksdrift- nær og fjern fortid" og "Geologisk kultur-og natur-miljø" .

Kulturminner i næringsvirksomhet er interessant, men sårbart. Vi må tenke bærekraft fremfor kommersialisering, samtidig som dette er en måte å bruke kulturminner aktivt. Det ligger et statlig ansvar i å styre de kryssende interesser på dette punktet.

Sikring av fortsatt aktivitet og drift der offentlig finansiering over tid trappes ned eller opphører: Her er vi noe skeptiske til en slik nedtrapping uten noen form for sikring. De færreste av kulturminner/ miljøer har en slik økonomisk basis eller potensiale, at de kan drives som lønnsomme forretningsforetak i etterkant av en offentlig satsing. Her vil signalene være svært negative, i forhold til fortsatt frivillighet og lokal fokus.

Vi har likevel aksept for at det til bør gis noen føringer, der det skjer prioriteringer og styring fra statlig hold, men ordninger må være forutsigbare.

20. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Dette har ikke fungert godt nok til i dag.

Det er viktig å stimulere til frivillighet, en er avhengig av samspill mellom private/ offentlige instanser og grunneiere. Kulturminnevernet kan ikke baseres på forvaltningsdrift eller frivillighet alene. Det offentlige har her et spesielt ansvar, som de aldri kan fraskrive seg; *Ivareta fremtidige generasjoners interesser og behov*. Vi må erkjenne det frivilliges sårbarhet og legge til rette for langsiktighet, det medfører offentlig ansvar. Alternativet vil være lavere status kombinert med kortsiktig bruk.

I utredningen ser det for oss ut som det i stor grad er tenkt på de store institusjonene, museene, i mindre grad andre kulturminner og mindre institusjoner.

21. Partnerskap og samarbeid

Samarbeid som anbefalt er viktig. Et bredt samarbeid med frivillige, fagmiljøer, næringsorganisasjoner, interesseorganisasjoner, institusjoner m.m. må tilstrebes. En levendegjøring av musea er ønskelig.

Samarbeidet vil kunne stimulere det lokale engasjementet og bygge på lokal tradisjon og kompetanse. Viktig å utnytte realkompetanse her, ivareta gode kilder.

IT - registrering: Obs i forhold til sårbarhet.

Kommunene må ha et klart definert ansvar for å initiere til lokalt samarbeid om kulturminner og kulturmiljøer.

22. Kompetanseoppbygging og utdanning

Registre/ overvåkningssystemer: Bør ha spesiell fokus på sikkerhet og fleksibilitet: Dette blir arv som skal nyttes av fremtidige generasjoner.

Kulturminner i skolen: Gitt tilbakemelding på viktigheten av dette under pkt. 2.

Vi trenger en kulturplan for hele skoleverket. Det bør innledes et samarbeid med utdanningsinstitusjonene, slik at "varen kan tilpasses behovet".

Forskning/ utviklingsvirksomhet: Problem å få høyt kvalifiserte fagfolk til å bli i desentraliserte stillinger – på "utpost". Søker heller til større fagmiljøer. Viktig å tenke desentralisert i forhold til strukturer og kompetanseheving.

Bør bygge på og tilpasse kompetanseoppbygging på lokal tradisjon og kunnskap.

Viktig med opplegg som ikke forutsetter studiekompetanse.

Eksempel: I Notodden (Høgskolen i Telemark) settes det i gang et kurs i "Bygningsvern og tradisjonsbyggeri", det har pr dato meldt seg 20 interesserte.

23. Mindretallets særmerknad

Ibsen: "Flertallet har aldri rett".

Mindretallets bemerkning kan virke befriende i direkte språk og omfanget på 5 sider kontra 150 sider.

24. Kommuneprosjektet

Oppgaver og ansvar til kommunene:

Det er poengtert i høringsuttalelsen at lokal styring er viktig. Problemet pr i dag på mange av disse områdene, er at det er stor mangel på økonomiske ressurser og fagkompetanse. Politisk og administrativt i kommunene er det behov for en kompetanseheving for å ivareta ansvar og nye oppgaver innen kulturminnevernet. For å lykkes med delegering av myndighet til kommunene, må det følge ressurser med: økonomi og fagkompetanse til den forvaltning som er nødvendig, for å ivareta arven for fremtidige generasjoner.

SAKSOPPLYSNINGER

Saken ekspederes til: Miljøverndepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO

Følgende dokumenter finnes i saksmappen: Rundskriv fra Miljøverndepartementet av 28. febr. 2002.
NOU 2002:1

Bakgrunnen for saken

Miljøverndepartementet har sendt ut NOU nr 2002:1 "Fortid former fremtid" til uttalelse i kommunene.

I forbindelse med behandling av referatsaker i kommunestyremøte 2. mai d.å. tok representanten Solfrid Rui Slettebakken ordet i referatsak nr. 6 – Høring av NOU 2002:1 Fortid former framtid – Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk. Høringsfristen er satt til 28. juni 2002.

Kommunestyret vedtok i samme møte å nedsette et utvalg på 4 personer som skal legge fram et forslag til behandling i Hovedutvalg for samfunn den 20. juni 2002.

Følgende personer ble valgt:

- Solfrid Rui Slettebakken
- Ingvard Øyen
- Arnfinn Fredheim
- Arnfinn Jensen.

Saken skal videre legges fram som referatsak og diskuteres i kommunestyremøte 22. august 2002.

Saksbeskrivelse

Fra Departementets høringsrundskriv siteres følgende:

"Kommuneprosjektet samkjøres med oppfølgingen av NOU 2002: 1

Regjeringen har vedtatt at det på miljøfeltet skal overføres ansvar og oppgaver til kommunene. Miljøverndepartementet gjennomførte høsten 2001 en omfattende kartlegging av hvilke oppgaver, hvilket ansvar og hvilken myndighet fylkeskommunene og kommunene bør

ha i framtiden. Fylkeskommunene, Sametinget og kommunene har, i samarbeid med frivillige organisasjoner, museer og andre berørte parter, gitt tilbakemeldinger om en slik reform. Miljøverndepartementet har funnet det formålstjenlig å samkjøre det videre arbeidet med kommuneprosjektet med oppfølgingen av NOU 2002: 1. En sammenstilling av de synspunktene som kom inn i forbindelse med høringen høsten 2001 følger vedlagt. Sammenstillingen inngår i det grunnlagsmaterialet departementet ønsker tilbakemeldinger på.

Høringsuttalelsene

I sitt mandat ble kulturminneutvalget bedt om å vurdere en videreutvikling av kulturminnepolitikken, med særlig vekt på å videreutvikle perspektivet på kulturminner som en ressurs for samfunnet og som en viktig del av en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Også spørsmålene om eiernes rolle og situasjon, om å styrke kommunens og organisasjonenes rolle i kulturminnearbeidet samt å fremme nettverksbygging sto sentralt i mandatet. Det ble lagt vekt på at kulturminnepolitikken bør utøves i et nært samarbeid mellom offentlige myndigheter og private interesser.

Et viktig mål for kulturminnepolitikken er å kunne utnytte den samlede kompetansen og kapasiteten på en best mulig måte, til beste for kulturarven. Som arealplanmyndighet og landbruksmyndighet har kommunen en helt sentral rolle som offentlig aktør i å forvalte samfunnets kulturminneressurser. I arbeidet med kommuneprosjektet har departementet allerede mottatt en del signaler om ønsker og behov i en framtidig kulturminnepolitikk fra kommunene, fylkeskommunene, frivillige organisasjoner, museene og andre aktører i lokalsamfunnene. I høringen er det viktig å få sett disse synspunkter og kulturminneutvalgets anbefalinger i sammenheng.

Utredningen sendes på bred høring til mange miljøer med forskjellig tilknytning til og interesser i kulturminnefeltet. For at Miljøverndepartementet på best mulig måte skal kunne nyttiggjøre seg alle tilbakemeldingene, ber vi om at høringskommentarene følger disposisjonen nedenfor og at det så langt det er mulig blir referert til kapittel- og underkapittelinnledning i utredningen.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for en framtidsrettete kulturminnepolitikk

- Favner utredningens mål, strategier og innsatsområder hovedelementene i det som bør bli den nye og framtidsrettede kulturminnepolitikken?
- Er det noe som er uaktuelt eller mindre interessant å arbeide videre med i oppfølgingen av utredningen?
- Hva er de største mulighetene – og eventuelt truslene – for framtidens kulturminnepolitikk?

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven?

Utredningen legger vekt på at det faglige grunnlaget i kulturminnepolitikken må bygges på mangfold og på at det må være rom for ulike historiske og kulturelle helhetsperspektiver. Alt kan ikke tas vare på, og ulike kulturminner og kulturmiljøer krever ulike former for forvaltning av offentlige og private aktører. Det understrekes at det er behov for en bredere og mer åpen debatt om verdispørsmål og prioriteringer i kulturminnepolitikken. I forhold til dette ønsker departementet blant annet å få inn synspunkter i forhold til:

- Hvordan bør kulturminnepolitikken legge til rette for å skape interesse og engasjement for kulturarven?

- Hvilke virkemidler er de mest sentrale i forhold til å få en god forvaltning av mangfoldet i kulturarven – og slik at langt flere kan få en større bevissthet om kulturminneverdiene når de skal velge?
- Hvilke muligheter ligger i plan- og bygningsloven for å ivareta kulturminneverdier, og hvilke muligheter ligger i den rollen og det ansvaret blant annet kommunene har i forhold til disse verdiene?
- Hvordan kan kulturminner og kulturmiljøer knyttet til urfolk, nasjonale minoriteter og nye innvandringsgrupper i større grad bli en del av den samlede kulturminnepolitikken?

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Utredningen legger vekt på betydningen av å ha gode økonomiske rammevilkår i arbeidet med kulturminner og kulturmiljøer. Utvalget foreslår en vesentlig styrking av dagens tilskuddsordninger, etablering av kulturminnefond og særregler i skatte- og avgiftssystemet for kulturminner og kulturmiljøer.

Departementet ønsker tilbakemelding på de ulike typene økonomiske virkemidler som blir foreslått, samt hva slags virkeområde og omfang slike ordninger bør ha.

Det er også ønskelig å få innspill i forhold til bruk av kulturminner og kulturmiljøer i næringsvirksomhet og annen type verdiskaping, og hvilken rolle den offentlige kulturminneforvaltningen bør ha i slike prosjekter.

Likeledes er det av interesse å få synspunkter på hvordan man kan sikre fortsatt aktivitet og drift knyttet til kulturminner og kulturmiljøer der den offentlige finansieringen over tid trappes ned eller opphører.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Et viktig utgangspunkt for å oppnevne kulturminneutvalget var å se på fordelingen av rettigheter og plikter mellom offentlige og private aktører. Det vil derfor være av stor betydning å få inn synspunkter på de anbefalinger utvalget har kommet med i forhold til eierne og brukerne.

5. Partnerskap og samarbeid

Utredningen kommer med en rekke anbefalinger i forhold til nye samarbeidskonstellasjoner og mer systematisk samarbeid mellom private og offentlige aktører. Det vil blant annet være av interesse å få synspunkter på hvordan frivillige organisasjoner og regionale og lokale museer kan trekkes inn som ressurser og samarbeidspartnere i et helhetlig kulturminnearbeid.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

Utredningen viser at utdanningsmulighetene er for dårlige og kompetansen spredt. Utvalget fremmer en del anbefalinger knyttet til økt satsing og mer helhetlig kompetanseoppbygging. Departementet ønsker spesielt kommentarer knyttet til:

- Hvordan bør registre og overvåkingssystemer for kulturminner og kulturmiljøer videreutvikles for å møte dagens og framtidens utfordringer?
- Behov og muligheter for å øke bevisstheten om kulturminner i skolen. Behov og muligheter for kulturminnerelatert utdanning og etterutdanning på universitet/høgskoler.
- Behov og muligheter for kunnskapsoppbygging gjennom forskning og utviklingsvirksomhet.

- Behov og muligheter for håndverker- og konservatorkompetanse – utdanning, nettverk/samarbeid og samordning.

Andre opplysninger

7. Mindretallets særmerknad

Et mindretall på to har en særmerknad som i sin helhet er tatt inn i kapittel 15. Disse medlemmene vil ikke tiltre anbefalingene fra utvalgets flertall. Departementet ber om tilbakemelding på de synspunkter som er fremmet i særmerknaden fra mindretallet.

8. Kommuneprosjektet

Departementet ber også om kommentarer til det pågående arbeidet med å legge oppgaver og ansvar til kommunene, sett i sammenheng med NOU 2002: 1 mål, strategier og tiltak.

Organisasjoner og etater som eiere eller forvaltere av kulturminner og kulturmiljøer

En rekke av kulturminneutvalgets anbefalinger er relatert til eiere og brukere av kulturminner og kulturmiljøer. Departementet er interessert i å få tilbakemeldinger om disse spørsmålene fra både private og offentlige eiere og brukere. Departementet ber derfor organisasjoner og etater som mottar høringsbrevet om å innhente synspunkter fra lokallag/medlemmer/underliggende instanser som eier eller forvalter eiendommer og bygninger, samt statsaksjeselskap og statsforetak som eier eller forvalter eiendommer og bygninger som tidligere var i statlig eie.

SAKSVURDERING

Målsettingen

Det nedsatte utvalget legger frem følgende forslag til uttalelse som er formulert inn i forslag til vedtak:

Forslag til løsning

1. *Kragerø kommune ser det som svært gledelig at det formuleres vilje til å arbeide med kulturminner som bakgrunn for å forme framtiden i våre lokalsamfunn og for nasjonen som helhet.
Vi vet at dette er et stort område som krever både ressurser og kompetanse, og ser derfor nødvendigheten av samarbeid over kommune- og fylkesgrenser.*

Vår anbefaling er at innledningen til denne satsingen må være et grundig kartleggingsarbeid som ender ut i en oppdatert tilstandsrapport. Denne må danne grunnlag for de valg og satsinger som skal gjøres.
Uten kunnskap om hva vi har, blir satsingsvalg lett feilaktige og overflatiske.

Vi har tatt for oss de spørsmålene som er formulert i høringsdokumentene og vil uttale følgende.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for den framtidsrettede kulturminnepolitikken.

I utgangspunktet er det positivt med bredde i utredningen, for å ivareta felles kulturarv.

Men utredningen blir noe vag og altomfattende, fordi den ønsker å favne alt, uten å prioritere.

Muligheter: Økt kompetanse lokalt i kommunene. Ulikheter gjør at det er viktig å bygge på lokale forhold. Midler må øremerkes formålet.

Den største trusselen: viktige kulturminner går tapt, eksempelvis p.g.a. manglende oversikt, liten bevissthet, dårlig økonomi, feil prioritering, kommersiell utbygging.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven

Synliggjøring av kulturminner er viktig. Bruke de aktivt, også i markedsføring/profilering av den lokale egenart.

Aktiv formidling må starte i barnehage/skole, for å utvikle identitet og bevisst holdning. Behov for skoloring i de pedagogiske miljøene på alle plan.

Den frivillige innsatsen er stor og viktig. Bør stimuleres til videre frivillig innsats, ser rekrutteringsproblemer i dag.

God forvaltning av mangfoldet i kulturarven forutsetter lokal bevisstgjøring og ansvarliggjøring, økonomi er sentralt. Behov for lokale og nasjonale registre over hva vi har. *Behov for et stort registreringsarbeid her.*

Plan- og bygningsloven må styrkes som juridisk virkemiddel i kulturminnepolitikken.

Kulturminner og kulturmiljøer må innarbeides som begrep i formålsbestemmelsene.

Innføre bestemmelser om revidering av reguleringsplaner slik at kulturminner og kulturmiljøer sikres bedre og sees i et lengre tidsperspektiv. Kan utarbeides planverktøy å styre etter på lik linje med miljøovervåking.

Dispensasjonspraksisen må innskjerpes.

Registrering nevnt ovenfor kan nyttes aktivt i enkeltsaker, og dermed sikre fokus på kulturminnevernet.

Det er positivt at kulturpolitikken også sikter mot å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer fra nasjonale minoriteter og innvandrere. Dette vil åpne opp for større respekt for mangfoldet i det moderne samfunn. For innvandrergupper i dag må kulturminner og kulturmiljøer inngå som en naturlig del av opplæringen. Dette for å gi innsikt og forståelse for identitet og historie.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Positivt at utvalget har vært kreative i å finne forslag til ulike økonomiske virkemidler. Her vil vi nevne konkrete forslag som vi støtter fullt ut og tenker vil gi et positiv oppsving for Kragerø kommune og vår region:

- Den økonomiske satsingen fra statens side *økes betraktelig* i forhold til dagens nivå .
- Den årlige bevilgningen over statsbudsjettet blir langt større enn i dag. Dette statlige tilskuddet er hovedkilden ved istandsetting og vedlikehold av fredete kulturminner og kulturmiljøer. *Ramma for statlige tilskudd økes vesentlig!*
- Det opprettes et *kulturminnefond* som skal være et supplement til statlige tilskudd. Hovedmålet for dette fondet er *å stimulere til kulturminne-tiltak –og –aktiviteter regionalt og lokalt*. Fra dette fondet skal det primært gis støtte til kulturminner og kulturmiljøer som ikke er fredet etter kulturminneloven.
- Fritak for merverdiavgift ved bruk av materialer og håndverks- tjenester

på freda og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk.

- Fritak fra merverdiavgift for all forsknings- og utrednings- oppdrag.
- Ny bestemmelse i merverdiavgiftsloven som gir fritak for merverdiavgift på arkeologiske undersøkelser og - utgravinger .
- Alle utgifter knyttet til det å ta vare på de kulturhistoriske verdiene gjennom vedlikehold og påkostninger på eiendommen, må betraktes som vedlikehold i skattelovens forstand.
- Eiere av fredete og spesialregulerte bolig- og fritids- eiendommer må få adgang til å prosentligne eiendommen, samtidig som utgiftene til vedlikehold og påkostninger er direkte fradragsberettiget.

Lokalt er en avhengig av at staten støtter opp og tilfører økonomiske ressurser. Viktig at midler blir øremerka, unngå rammebevilgninger. Fagkompetanse må styre tildelinger. Lokal styring er positivt.

Enkelte områder må fortsatt ha nasjonal status og oppmerksomhet, i kraft av sin verdi for hele nasjonen og ev internasjonal interesse.

- Geologisk kulturarv er aktuelt i så måte for Kragerø kommune. I forhold til de intensjoner høringen legger opp til, ser vi muligheter på dette feltet ved hjelp av ulike virkemidler; økonomiske, juridiske og kompetansemessige . F.eks: "Bergverksdrift- nær og fjern fortid" og "Geologisk kultur-og natur-miljø" .

Kulturminner i næringsvirksomhet er interessant, men sårbart. Vi må tenke bærekraft fremfor kommersialisering, samtidig som dette er en måte å bruke kulturminner aktivt. Det ligger et statlig ansvar i å styre de kryssende interesser på dette punktet.

Sikring av fortsatt aktivitet og drift der offentlig finansiering over tid trappes ned eller opphører: Her er vi noe skeptiske til en slik nedtrapping uten noen form for sikring. De færreste av kulturminner/ miljøer har en slik økonomisk basis eller potensiale, at de kan drives som lønnsomme forretningsforetak i etterkant av en offentlig satsing. Her vil signalene være svært negative, i forhold til fortsatt frivillighet og lokal fokus.

Vi har likevel aksept for at det til bør gis noen føringer, der det skjer prioriteringer og styring fra statlig hold, men ordninger må være forutsigbare.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Dette har ikke fungert godt nok til i dag.

Det er viktig å stimulere til frivillighet, en er avhengig av samspill mellom private/ offentlige instanser og grunneiere. Kulturminnevernet kan ikke baseres på forvaltningsdrift eller frivillighet alene. Det offentlige har her et spesielt ansvar, som de aldri kan fraskrive seg; *Ivareta fremtidige generasjoners interesser og behov*. Vi må erkjenne det frivilliges sårbarhet og legge til rette for langsiktighet, det medfører offentlig ansvar. Alternativet vil være lavere status kombinert med kortsiktig bruk.

I utredningen ser det for oss ut som det i stor grad er tenkt på de store institusjonene, museene, i mindre grad andre kulturminner og mindre institusjoner.

5. Partnerskap og samarbeid

Samarbeid som anbefalt er viktig. Et bredt samarbeid med frivillige, fagmiljøer, næringsorganisasjoner, interesseorganisasjoner, institusjoner m.m. må tilstrebes. En levendegjøring av musea er ønskelig.

Samarbeidet vil kunne stimulere det lokale engasjementet og bygge på lokal tradisjon og kompetanse. Viktig å utnytte realkompetanse her, ivareta gode kilder.

IT - registrering: Obs i forhold til sårbarhet.

Kommunene må ha et klart definert ansvar for å initiere til lokalt samarbeid om kulturminner og kulturmiljøer.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

Registre/ overvåkningssystemer: Bør ha spesiell fokus på sikkerhet og fleksibilitet:

Dette blir arv som skal nyttes av fremtidige generasjoner.

Kulturminner i skolen: Gitt tilbakemelding på viktigheten av dette under pkt. 2.

Vi trenger en kulturplan for hele skoleverket. Det bør innledes et samarbeid med utdanningsinstitusjonene, slik at "varen kan tilpasses behovet".

Forskning/ utviklingsvirksomhet: Problem å få høyt kvalifiserte fagfolk til å bli i desentraliserte stillinger – på "utpost". Søker heller til større fagmiljøer. Viktig å tenke desentralisert i forhold til strukturer og kompetanseheving.

Bør bygge på og tilpasse kompetanseoppbygging på lokal tradisjon og kunnskap.

Viktig med opplegg som ikke forutsetter studiekompetanse.

Eksempel: I Notodden (Høgskolen i Telemark) settes det i gang et kurs i "Bygningsvern og tradisjonsbyggeri", det har pr dato meldt seg 20 interesserte.

7. Mindretallets særmerknad

Ibsen: "Flertallet har aldri rett".

Mindretallets bemerkning kan virke befriende i direkte språk og omfanget på 5 sider kontra 150 sider.

8. Kommuneprosjektet

Oppgaver og ansvar til kommunene:

Det er poengtert i høringsuttalelsen at lokal styring er viktig. Problemet pr i dag på mange av disse områdene, er at det er stor mangel på økonomiske ressurser og fagkompetanse. Politisk og administrativt i kommunene er det behov for en kompetanseheving for å ivareta ansvar og nye oppgaver innen kulturminnevernet. For å lykkes med delegering av myndighet til kommunene, må det følge ressurser med: økonomi og fagkompetanse til den forvaltning som er nødvendig, for å ivareta arven for fremtidige generasjoner.

KONSEKVENSER

Økonomiske konsekvenser

Ikke vurdert utover det som fremkommer i høringsuttalelsen.

Administrative konsekvenser

Ikke vurdert utover det som fremkommer i høringsuttalelsen.

Næringsmessige konsekvenser

Ikke vurdert utover det som fremkommer i høringsuttalelsen.

Miljømessige konsekvenser

Inngår i høringsnotatet.

Andre konsekvenser

Kragerø, 12.06.02

Harald Bothner